

DARŮ

se přece nevracejí

příběh atypické pěstounské rodiny

Ludmila
Janáková

TRITON

TRITON
Praha / Kroměříž

Ludmila Janáková

Dary se přece nevracejí

příběh atypické pěstounské rodiny

Motto:

„Správně vidíme jen srdcem. Co je důležité, je očím neviditelné.“

Antoine de Saint – Exupéry

Ludmila Janáková

*Dary
se přece nevracejí*

příběh atypické pěstounské rodiny

TRITON

© Ludmila Janáková, 2007
© TRITON, 2007
cover illustration © Vladimíra Burianová
cover © Dagmar Krásná, 2007
illustrations © Bára a Kačka, 2007

Vydalo Nakladatelství TRITON,
Vykáňská 5, 100 00 Praha 10, www.triton-books.cz

ISBN 978-80-7387-028-7

Proč?

Vždycky jsem chtěla a pořád chci znát odpověď na všechny otázky. Chtěla bych rozumět lidem a světu a chápat i to, co se vůbec nezdá pochopitelné. Chtěla bych vědět, jestli žiju správně. Správně – ne podle lidských měřítek, ta jsou sporná, ale podle nějakých vyšších. Nebo nic nad námi není? Nikdo se nebaví naší nedokonalostí? Jen tak se v tom plácáme, ovlivňujeme si navzájem životy a doufáme, že jednou přijde zázrak? Trávíme život čekáním na budoucnost a na druhé šance? Nevím, zatím pořád nevím, jak to funguje a jak to cítí druzí... Vím jen, že se snažím žít tak, jak mi to jde nejlíp. Nevím, jestli je to moc nebo málo... Dlouho jsem čekala na nějaké zmoudření nebo prozření... nebo alespoň na nějaké „dospění“ – jasné a zřetelné, ale žádné nepřišlo, a tak pořád tápu. Je spousta věcí, kterým nerozumím. Dějí se absurdity a jsou zvěrstva a nespravedlnosti, nad kterými zůstává rozum stát a se kterými se nemohu a nechci vyrovnat. Války, holocaust, genocida, problémy těch znevýhodněných – menšin, postižených, opuštěných dětí. Jako by se nás to netýkalo. Jako by nás to nebolelo. Stačí zavřít oči. A srdce. Často mě trápil pocit bezmoci – zdálo se mi, že nemůžu nic udělat, aby se svět tak divně netočil. Nikdy jsem si nebyla jistá, jak se mám v které situaci zachovat a jestli to, co dělám, je to „správné“. Často mi bylo a je líto, že nemohu dělat víc, a možná líp. Teď, kdy jsem maximálně vyčerpáná někým, kdo mě tak strašně moc potřebuje, už určitě nemám pocit, že nic nedělám. Ale pořád pochybuju o spoustě věcí, a o sobě nejméně...

Snad si tímhle odpovím na některé otázky. Třeba nějaká malá nečitelná odpověď nenápadně vklouzne mezi řádky. Malý princ přece říkal, že správně vidíme jen srdcem. Co je důležité, je očím neviditelné. Proto si chci napsat knihu neviditelných odpovědí...

Měla jsem divné dětství. Dětství, které jsem trávila přehnaným čtením a sněním. Nepocházela jsem z rozvrácené rodiny. Nebyla jsem extrémně bita. Rozhodně jsem v dětství netrpěla nedostatkem potravy, ošacení či intelektuálních podnětů. Ale byla jsem strašně sama. A cítila jsem se nemilovaná, nepochopená, nepřijatá... Strašně opuštěná mezi lidmi, kteří měli být moji nejbližší. A to mě dost dramaticky ovlivnilo – na spoustu let. Nevěřila jsem si, neuměla jsem komunikovat, podceňovala jsem se. Až když jsem se z toho – nejen svou pomocí, ale hlavně s pomocí svých přátel a trpělivé terapeutky – trochu dostala, mohla jsem začít přemýšlet nad tím, jak chci strávit zbytek svého života. Jak si najdu takovou cestu, která mi pomůže vyrovnat se se světem jiným než v knížkách a se vším, co nechápu...

Předtím...

Byly doby, kdy jsem si představovala, že budu mít rodinu – konkrétně devět dětí, tři psy, nějaké kočky, králíky, domek se zahrádkou... Měla jsem všechno promyšlené do detailu – včetně jmen, která jsem občas obměňovala. Utíkala jsem se do snění, které pro mě bylo mnohem příjemnější než realita. Měla jsem divné dětství. Dětství, které mě přivedlo k přesvědčení, že za nic nestojím, že nikdy nebudu dobrá a že nikdy nic dost dobře neudělám. Moji rodiče byli učitelé. Až příliš dlouho jsem si byla jistá, že jsou dokonalí. Celé dětství jsem se snažila vtěsnat do pomyslných tabulek své mámy. Bohužel, stále jsem nechápala, jaká bych vlastně měla být, kde jsou hranice a co dělám špatně. Časem jsem získala pocit, že špatně je všechno a nemá cenu se o nic snažit. Kritika střídala výčitky a výčitky kritiku. Nenáviděla jsem se. Začala jsem věřit tomu, že za všechny problémy naší rodiny mohu skutečně jenom já... Rezignovala jsem na spoustu věcí – na svůj vzhled, na trávení volného času, na snahu o to, aby mě moje rodina akceptovala. Víím, že už to pak se mnou asi nebylo jednoduché, necítila jsem se prostě doma tak, jak by se tam měl člověk cítit. Připadala jsem si jako viník s velkým V – a s tím se dobře nežije. Při životě mě držely jen úspěchy ve škole, ale hlavně knížky, které jsem bltala neuvěřitelným tempem a v obrovských kvantitách. Knižky mi suplovaly skutečný život. Dávaly mi naději, že to, co žiju, přece musí jednou skončit. No, a než to skončí, tak si prostě budu číst. Byla jsem izolovaná od svého okolí. Přijala jsem totiž názor, že jsem nebezpečná, divná a nepřítis chytřá. Nepolemizovala už jsem ani s tím, že z knížek, které čtu, si stejně nic nepamatuju, že nebudu schopná mít rodinu, že mě nikdo nemůže mít rád, že si nikdy nebudu schopná vydělávat... Všechno jsem vyslechla, abych se mohla vrátit ke svému Verneovi, Jiráskovi, Hugovi nebo Dickensovi. Rostoucí izolace prohlubovala i mou neschopnost komunikovat. Doma jsem až příliš často slyšela, že mám radši zavřít pusu, když neumím říct nic chytrého, a tak jsem se podle toho zařídila. Na vysokou školu jsem odjížděla jako naprostý

outsider – člověk, který má na čele napsáno, že je jiný než ostatní, a že za nic nestojí. Tak jsem to alespoň vnímala. Bála jsem se lidí – všichni mi připadali lepší a chytrější než já. Až po letech jsem zjistila, že se pro moji neproniknutelnost báli i oni mne. Na všechny jsem se usmívala, tím úsměvem, který měl říkat: „Vím, že jste lepší, ale prosím, neublížíjte mi.“ Nikomu jsem nevěřila.

Ale ke svému překvapení jsem tady poprvé od první třídy našla kamarádky – dokonce takové, se kterými jsem v kontaktu dodnes. A postupně se vlivem okolí začal měnit můj názor na svět formulovaný mou vyvyšující se, a přitom izolovanou rodinou. Docházelo mi, že to, co přijala jako normu moje rodina, rozhodně není „normální“ v širším měřítku.

Máma, zdánlivě o všem rozhodující a sebejistá, a přitom nejistá a broutící se v okamžiku, kdy se věci nedařily podle jejích představ, což bylo vlastně pořád... Můj táta, ten úžasný, legrační, laskavý a vševědoucí kouzelník z prvních let mého života, který se postupně změnil ve zcela rezignovaného mrzouta... Všichni ho rozčilovalo a svého smyslu pro humor používal pro ironizování členů rodiny... Můj bratr – bystrý a nadaný chlapec – v očích mé matky však přinejmenším druhé vtělení Páně... přišlo mi, že prostě nemohl nic udělat špatně, i kdyby se snažil... Myslím, že přes jeho výsostné postavení v rodině jsou naše stigmata srovnatelná... A já – černá ovce rodiny. Člověk, který byl neustále obviňován ze všech rodinných neúspěchů. Když mi někdy bylo mámy líto a odvážila jsem se zeptat, proč má špatnou náladu, dozvěděla jsem se, že je to kvůli mně. Tak jsem se raději ptát přestala, abych byla pro změnu obviňována z lhostejnosti a necitlivosti...

Najednou tady se mnou byly spolužačky, kterým se stýskalo po mámách, které se domů těšily, které se s mámami mazlily a povídaly si s nimi... Já jsem si na rozdíl od nich připadala jako na propustce. Mohla jsem chodit do kina, půjčovat a shánět si knížky, které mě zajímaly, a mluvit o nich. A místo, abych platila za podivína jako na gymnáziu, byla jsem tady ta sečtělá, ke které se chodilo pro knížky. A hlavně – začala jsem komunikovat a srovnávat. A chápat, že naše rodina byla všechno, jen ne dokonalá nebo aspoň normální. Jenže jsem i nadále všechnu vinu za tento stav připisovala sobě. Jezdila jsem domů tak málo, jak to jen šlo. Vím, že jsem stejně byla nejistá, odtažitá, introvertní, ale po dlouhé době jsem se cítila aspoň trošku jako člověk.

Snažila jsem se pochopit, proč jsme žili v takovém pekle – tedy alespoň pro mě to peklo bylo, a přitom jsme se tvářili, že jsme něco víc – lepší než naši příbuzní, přátelé, známí... Co to bylo za nadřazenost nebo spíše nejistotu skrývanou právě za kritizování druhých... Moji rodiče mi dříve připadali tak dokonalí, tak nad věcí... Vzbuzovali ve mně tolik nejistoty... Měla jsem pocit, že jsem se jim nepovedla, že k nim nepatřím – oni byli v pořádku, můj bratr byl bez chyby – jen já jsem byla černá ovce. Proč vlastně? To jsem sice nikdy přesně nepochopila, ale vinu jsem přesto cítila – neurčitou, ale o to hůře smytnou. Moje máma mě obviňovala ze spousty nesmyslných věcí – že ji nenávidím, že jí dělám všechno naschvál... Byly chvíle, kdy jsem tomu snad už i věřila... Někdy to vypadalo, že na mě žárlí – sbazovala mě před tátou, měla škodolibou radost z mých neúspěchů nebo trapasů. Ano, skutečně mluvím o své mámě, o člověku, který mi měl být ze všech lidí nejbližší. Dnes už vím, že musela být brozně nešťastná. Ale tehdy nebylo úniku před jejími výčitkami, před její nenávisí – nebo co to vlastně bylo? Neuměla jsem se mazlit, neuměla jsem důvěřovat, měla jsem v sobě všechno zmatené... Chtěla jsem tomu utéct a neměla jsem kam... V pubertě jsem se často nechala vyprovokovat do vzteklých nadávek (resp. opakovala jsem, co jsem slyšela doma na svou či tátovu adresu) – a vzápětí jsem se broutila – rodičům se přece takové věci neříkají. Byla jsem strašně nešťastná. Nevěděla jsem ani, co chci, jen jsem cítila neurčitý odpor vůči autoritám.

Neuměla jsem chodit vlastní cestou, byla jsem zvyklá být vnucena do nějakého vzorce a buď se s tím srovnat a přijmout ho za svůj, nebo se bouřit. Ale to bouření mi zároveň způsobovalo pocity viny – maminka propadala hysterii pokaždé, když něco nebylo po jejím. I na tu farmacii jsem šla jenom proto, že se rozhodla a odmítla mi podepsat jinou příblášku. Byla jsem odmala zatížená na jazyky – na češtinu, ruštinu, angličtinu. Ve dvanácti letech jsem četla všechny dostupné české, ruské, anglické a francouzské klasiky – všechno, co se mi podařilo tajně ukrást z knihovny svých rodičů. Mým snem bylo číst v originále. Se slovníkem v ruce jsem na gymnáziu louskala Lermontova a Evžena Oněgina a učila jsem se z něho pasáže nazpaměť. Milovala jsem Huga, Dostojevského, Dickense, prokleté básníky, Máchu, Ferlinghettiho, Hrabala, Čapka, Haška.

Vybrávala jsem jazykové soutěže. Jenže máma vždycky chtěla jít na farmacii. Můj sen o filozofické, či eventuelně pedagogické fakultě se rozplynul. Na filozofii jsem přece nebyla dost chytrá a neměla bych šanci a učitelé jsou zase chudáci. A hlavně – je to přece tak bezké stát za přepážkou v bílém plášti...

Na farmacii jsem se dostala a bez problémů se tam udržela, i když jsem tajně předpokládala opak a i když „úmrtnost“ byla ten rok opravdu vysoká. Po roce studií jsem však věděla s naprostou určitostí, že mi tohle povolání není blízké a že ho nikdy nechci praktikovat. Chtěla jsem se pokusit o přijímačky na filozofickou fakultu a přestoupit. Zjistila jsem si všechny dostupné informace, měla jsem z té možnosti radost, chtěla jsem to zkusit, ať už by to dopadlo jakkoli... Když jsem jela na jednu ze svých řídkých návštěv domů, neudržela jsem se a začala o tom mámě nadšeně vyprávět, když mě vezla autem z nádraží na chatu. Ještě dnes mi běhá mráz po zádech, když na to vzpomínám... Začala řvát, že ji chci zabít, vjela s trabantem do protisměru (přšlo a viditelnost byla mizivá). Ječela a plakala, že jí všechno dělám naschvál, a ať se tedy zabijeme obě, když mi na ní nezáleží... Dnes už vím, že to byla reakce vyšínutého člověka a emocionální vyděračství nejhoršího kalibru, ale tehdy jsem se opravdu cítila paradoxně vinna, že nechci plnit mamčiná přání. Není to snad povinnost všech hodných dětí?

Farmacii jsem absolvovala s prospěchovým stipendiem a s červeným diplomem. Těch pět let jsem strávila převážně doučováním spolužáček, které na rozdíl ode mě o farmacii usilovaly a bojovaly zuby nehty, aby se tam udržely, návštěvami kulturních akcí (objevila jsem kina, divadlo, Simona a Garfunkela, Floyd) a bezuzdými čtenářskými orgiemi (bradecké knihovny a antikvariáty do té doby jistě nezažily vděčnějšího zákazníka). Učila jsem se tak nějak dost mimochodem, snažila se o dobré známky, abych měla „stípkó“. Přesto jsem si nikdy nepřipouštěla, že jsem chytrá. Mámou pevně zakotvený pocit nedostatečnosti ve mně přežíval, i když všechny výsledky svědčily o opaku.

Paradoxně je to máma, komu nakonec vděčím za to, že jsem neskončila jako znuděná stará panna za přepážkou pardubické lékárny. Respektive jejímu školovacímu anglickému kursu, na němž dostala kontakt na londýnskou „au-pair“ agenturu. Nepředloženě mi začala předhazovat, že bych tam měla napsat

a do Anglie na nějaký čas odjet. Nejprve jsem to zamítla jako nesmyslný nápad. To bych přece nezvládla. Nakonec mě přesvědčila aktivní spolužačka, že napíšeme a pojedeme do Anglie spolu – to bude přece legrace. Nechala jsem se Markétou ukecat, aniž bych tušila, že to bude ona, kdo na poslední chvíli ucukne. Netušila jsem ani, jak moc Anglie změní můj život a jak moc budu Markétě jednou vděčná.

Maminka ve své nevyzpytatelnosti obrátila, jakmile zjistila, že to s odjezdem do Anglie myslím vážně. Snažila se mě od pobytu odradit všemi dostupnými prostředky. Ujišťovala mě, že se nepostarám ani sama o sebe, natož o cizí děti. Hlasitě se smála, když jsem ve zvacím dopise přečetla, že se ode mě očekává občasně jednoduché vaření. Netajila se tím, že je pro ni neodolatelně komická představa, jak vařím nebo uklízím. Nebledě na to, že mi začala intenzivně sbáňet místo v lékárně a naznačovat, že by nebyl problém, kdybych tam po prázdninách nastoupila. (Moje námitky jako obvykle nebrala moc vážně.)

Poprvé v životě jsem odolala nátlaku, posměchu a nepřijemnostem a odjela do Anglie jako au-pair. Byla to zkušenost k nezaplacení. Přesvědčila jsem se, že máma neměla pravdu. Uměla jsem se postarat o děti. A hlavně mě to moc bavilo. Cítila jsem se být součástí té cizí rodiny tak, jako jsem se nikdy necítila být součástí rodiny vlastní. Poprvé od babiččiny smrti jsem poznala kouzlo pochvaly. Co jsem dělala, nebylo najednou jen špatně a naschvál – bylo to skvělé, úžasné a milé. Moje ego bylo po dlouhé době blaženo a nadnášeno a já bych se pro ně byla přetrhla. Víím, že to bylo jedno z nejlepších období v mém životě. Dodnes je považuji za svou rodinu.

Jenom díky zkušenostem z Anglie jsem získala odvahu vzepřít se jasně nalinkovaným představám o své budoucnosti a hledat si místo mimo vystudovaný obor a bydlení mimo svoji rodinu. Umožnil mi to i cambridgeský „Certificate of Proficiency English“, který jsem tam s výborným prospěchem složila, a přece jenom i trochu vyšší sebevědomí. Máma svou nespokojenost s tím, že se nebudlám usadit v žádné lékárně, demonstrovala jako obvykle bez jakýchkoli skrupulí. Kudy chodila, tudy ukapávala jedovaté poznámky na mou adresu. Pobyt v bytě mých rodičů přestal být „jen“ nepříjemný, ale začal přesahovat všechny snesitelné meze.

Odjela jsem do Prahy. S taškou nejnnutnějších věcí jsem jezdila po Praze a hledala práci a podnájem. Přespávala jsem u bráchy na koleji nebo u kamarádky. Po dlouhých peripetiích a několika omylech (např. podnájem u věčně opilého čerstvě rozvedeného zedníka, který se po večerech dobýval do mého kamrlíku) jsem skončila v bytě řádově osmé kategorie, zato však v úplném srdci Prahy. Záchod na chodbě a absence koupelny byly pouze drobnými nepříjemnostmi, které bohatě kompenzoval nízký nájem, fakt, že jsem měla být jenom pro sebe, a majitel, který na mně nebudlal vydělávat. Poprvé v životě jsem o sobě mohla rozhodovat sama. Nevadila mi doslhubující lednice, která po půl roce vypustila duši, resp. freony. Nevadilo mi vybavení pořízené při likvidaci staré školní třídy, velmi spore vytápějící vašky, ani sporák, který fungoval, jen když měl dobrou náladu. Dokonce jsem z té špeluňky udělala něco na způsob studentského doučpěte. Kolej mě naučila, jaká kouzla dokážjí plakáty a pohledy na zdech, závěsy a zákoutí s polštáři a koberci.

Místo jsem našla také. Nejprve jsem pracovala jako lektorka pro jazykovou školu. Sice mi nejdřív naslibovali hory doly, ale nakonec jsem na každý kurs jezdila na jiný konec Prahy. Učila jsem otrávené manažery, kteří dostali kurs příkazem a ostentativně dávali najevo svůj nezájem a svou nadřazenost. Učila jsem středoškoláky, kteří se nezajímali v zásadě o nic ze života, který jim chtěli vnutit dospělí, a o angličtinu tedy taky ne. Moje iluze braly zvolna za své. Hledala jsem si nové místo. V zásadě z legrace jsem odpověděla na inzerát, který mi přinesla kamarádka. Ministerstvo zabráničí vyhlášovalo velký konkurs. Hledalo pracovníky na diplomatické posty. Říkala jsem si, že s mojí farmaceutickou kvalifikací a s naprostou ignorancí pokud jde o věci politické bych pro ně skutečně byla ta pravá. V té době jsem se ale pokoušela dělat recepční u jedné zabrániční firmy a ukázalo se, že coby administrativní síla jsem naprosto nepoužitelná. A tak jsem neměla co ztratit. K mému pobavení mě zvali na další a další kola konkursu. Nakonec mi nabídli místo, i když u politického testu jsem pochopitelně totálně pobořela. Přípravovala jsem se na něj tak, že jsem přečetla jakousi brožuru o OSN a poslední tři čísla Mladé fronty. Byli však zřejmě tak oslněni mou jazykovou vybaveností a inteligencí, že se rozhodli pominout fakt, že jsem z politického testu zodpověděla s jistotou správně pouze otázku o kon-

fliktu Hutů a Tutsů (o tom se totiž MF zrovna rozepisovala). Na MZV jsem nastupovala s velmi matnou představou o tom, co mě tam asi tak může čekat. První měsíce jsem se potácela ve svém zmatení, zavalována stoby podle mě zcela nesmyslných zpráv a papírů, ve kterých jsem se nedokázala zorientovat. Postupně se mi vyjasnilo moje pracovní zařazení, s příchodem nového šéfa jsem přestala být odklížena do kamrlíku vedle záchodu a začala dostávat smysluplné a pochopitelné úkoly. Práce mě začala celkem bavit. Pak se začalo pracovat na vstupu do NATO, přišly zabraňovací stáže. Stala jsem se workoholikem, kterého bavilo zhasínat v noci na chodbách ministerstva a vydávat se domů opuštěnými pražskými uličkami. Ostatně – doma na mě čekal jen králík a morče.

Po třech letech mě vyslali do Bruselu. Tam jsem strávila pět let. Někdy – obzvláště když jsem stála s koktejlem v ruce na nějaké recepci, mluvila s velvyslancem nebo vítala ministerskou delegaci na letišti – mi připadalo, že žiju život někoho jiného. Nikdy jsem netoužila po kariéře – a tady jsem se pohybovala ve společnosti vysokých diplomatů, ministrů, státníků a svých dalších kolegů – vesměs kariérních typů. Připadalo mi to chvílemi jako docela dobrá ironie. Tohle bylo možná místo pro mého tátu, možná pro mého brácha, ale ne pro někoho, kdo snil o domečku na vesnici, devíti dětech a třech psech. A přitom rozhodně nemohu říci, že by mě to nebavilo – některé aspekty mé práce se mi strašně líbily. Ráda jsem psala zprávy a překvapivě jsem se začala realizovat v organizační práci – bavilo mě organizovat velká zasedání. Moc mi ta práce dala – musela jsem jednat s různými lidmi, vyrovnávat se s ambiciózností a nevráživostí některých svých kolegů, což pro mě bylo rozhodně přínosem. Také jsem tam poznala několik opravdu výjimečných osobností a pár skutečně cenných lidí. A pochopitelně také pár rádobyinteligentů a šplhavců, kteří se nešťítili přisvojit si cizí nápady a zásluhy, protože jim šlo jenom o co nejrychlejší postup na kariérním žebříčku.

Mně o postup opravdu nešlo – to, co jsem dělala, jsem dělala ráda a myslím, že poctivě a nějakého povýšení a s tím související vedoucí práce jsem se bála jako čert kříže. Měla jsem řadu nadřízených – a jen několik málo z nich jsem dokázala respektovat. Rozhodně jsem chtěla být raději kvalitním podřízeným než průměrným a otravným nadřízeným. To byl i jeden z důvodů, proč jsem neuva-

žovala o tom, že bych po návratu z Belgie zůstala na ministerstvu. I když peníze, které jsem vydělávala, opravdu nebyly nepřijemné, bylo mi jasné, že u téhle práce nemohu zůstat do důchodu. Důvodů byla řada, ale hlavní byl ten, že jsem chtěla rodinu. Moje touha po dětech se sice s ubíhajícími léty poněkud modifikovala, ale nezmižela. A kariéra na ministerstvu spojená s kočovným životem a rodina – podle toho, co jsem viděla u svých kolegů – to jsem pokládala za neslučitelné. A další důvod – někde v podvědomí mi také pořád ležela touha učit.

Dlouhá léta jsem nebyla schopna dělat nic jiného než se patlat v křivdách, kterých se na mně dopustila moje rodina, a otravovat svými sny kohokoli, kdo byl ochoten poslouchat. Doma jsem se potácela v depresích a psala depresivní básničky. Kamarádka, která mě dlouho držela nad vodou a trpělivě poslouchala moje nářky a to, jak chci všechno změnit, ale..., nakonec pochopila, že takhle už to dál nejde. Jako před rokem ke koupí auta, dokopala mě teď k návštěvě psychologky. Dlouho jsem se s tím nemohla smířit. V hlavě mi zněla mamincina oblíbená věta, že jsem blázen a skončím ve cvokhausu. Nakonec jsem našla anglicky mluvící paní, která bydlela asi minutu pěší chůze od mého bytu. Asi měsíc a půl jsem k ní chodila intenzivně mlčet. Bylo to nejdražší mlčení v mém životě, protože za hodinu se platilo asi 700BEF. Postupně jsem začala místo mlčení plakat a nakonec, když už jsem znala do detailu každý vzorek na jejím ubrusu a každý výraz její tváře, když čekala na to, až promluví, nakonec jsem začala mluvit. Co mluvit, chrlit vodopády slov. Nakonec mi hodina byla málo a žádná jazyková bariéra neexistovala. Tam jsem mluvila plynněji anglicky než kdy předtím česky. Hrnuly se ze mě nezadržitelné vlny slov, vět, emocí... všechno to, co jsem tak dlouho schovávala pod pokličkou pochybné loajality vůči svým rodičům (u nás totiž platil nepsaný zákon, že o problémech doma se s nikým nemluví, žádné problémy u nás doma vlastně ani neexistují...). Otevřela jsem Pandorinu skříňku a znovu prožívala svoje dětství, svoje mládí a svoji přítomnost. Týden za týdnem, měsíc za měsícem, celkem dva roky.

A poprvé jsem si začala uvědomovat, že mám právo nějak ovlivnit svoji budoucnost – i kdyby měla maminka stokrát pocit, že jí to dělám naschvál. Začala jsem studovat speciální pedagogiku, jako rozdílové studium. Začala jsem šetřit, abych si mohla po návratu koupit v Čechách byt. Požádala jsem

o přeražení na místo tajemníka delegace – a dostala se tak k organizační práci, která mě nejvíc uspokojovala. A přestala jsem se dívat na všechny lidi jako na potenciální nepřátele. A překvapivě – lidé mi to začali oplácet. Přestala jsem se upínat na jednotlivce a vytvořila si – poprvé v životě – síť kamarádů pro zábavu a nepříliš důležitých známých. Jistě, ještě přišla spousta problémů, někteří z těch lidí mě zklamali, ale byli zase i takoví, kteří mě příjemně překvapili. Už nikdy jsem se nevrátila k tomu, že bych na společenské akci celý večer přemýšlela s uplatněním jedné věty, abych si pak celou noc doma vycítala, že jsem ji neměla říkat. Už nikdy jsem neměla problém s povrchní konverzací. Pro mě ne malý, ale velký zážrak, za který nikdy nepřestanu být vděčná. Začínala jsem být ráda na světě.

Můj pobyt na delegaci v Bruselu se však přes několikrát prodloužení začal chýlit k závěru. Moje studium speciální pedagogiky mělo skončit asi rok po návratu domů. Domů? Kde jsem měla nějaké doma? Měla jsem rodinu, se kterou jsem neudržovala prakticky žádné vztahy, když nepočítám máminy občasné vycítavé telefonáty či ještě občasnější návštěvy, po kterých jsem se psychicky broutila. S posledním klukem jsem se rozešla asi rok před návratem domů. Čekal na mě ciblový byt v Městci, který bylo třeba zrenovovat. Čekala mě práce, které jsem chtěla tak nebo tak nechat. Většina kamarádek a známých zůstala v Belgii. Věděla jsem, že zase budu postrádat zázemí. Ale už jsem se nebála – věděla jsem, že se dá vytvořit. Byla jsem na začátku. Měla jsem pocit, že mě všechno teprve čeká. Trochu jsem se bála, ale ještě víc mě to lákalo.

Vrhl jsem se do bytových úprav. Byt jsem zrekonstruovala a zařídila v rekordním čase a velmi levně. První konkrétní věc v mém životě, na kterou jsem byla nezřízeně pyšná. Ale bylo toho na mě asi trochu moc. Ve dne dojíždění do Prahy, do práce, která mě už nedokázala nijak motivovat, a po večerech a po nocích sestavování nábytku, lakování, vybalování, uklízení... Najednou jsem začala být šíleně unavená. Dopadlo to tak, že i ležení mi nakonec připadalo jako vyčerpávající práce. Dojít si na záchod či do kuchyně pro pití se stalo nadlidským úkolem. Těžká viróza? Borelióza? Únavový syndrom z přepracování? Výsledek toho posledního roku v Belgii, kdy jsem žonglovala zároveň s podílením se na přípravě pražského summitu, balením, zařizováním městeckého bytu

a studiem? Dodnes si nejsem jistá. Každopádně to vyústilo v několikaměsíční neschopnost, v několikaletou bolest svalů a kloubů a ve zvýšenou unavitelnost, která mě provází dodnes.

A právě v té době, kdy mi bylo 33 let a v mém životě nebylo vůbec nic jistého a na všechno jsem byla sama, se mnou život udělal jeden ze svých nečekaných přemetů... Do života mi vstoupili dva lidé, jejichž potřeby byly ještě mnohem intenzivnější a žhavější než moje a kteří teď pro mě znamenají tak strašně moc. A jim také patří table knížka.

Právě teď'...

Dívám se na Barču, jak okusuje propisku, oči přimhouřené snad skutečným, snad předstíraným soustředěním. Zachytí můj pohled, usměje se svým poloproviniilým, pololaškovným způsobem. Dívám se na její dlouhé, nádherně rezavé vlasy, slušivé brýle, bystrý pohled – a v duchu stejně vidím tu holčičku s pootevřenou špinavou pusou, která bez vyzvání přidřepla u přepravky s mými kočkami...

Dívám se na Kačku, která má zrovna svůj hubený obličejík ozářený tím neodolatelným úsměvem, který nasadí vždycky, když mi už potřetí vypráví něco podle jejího názoru šíleně komického. Vypadá v tu chvíli inteligentně, i když plácá nesmysly. Dívám se, a vidím tu špatně oblečenou holčičku s dlouhými mastnými vlasy, která mi ukazovala krvavou ránu od pitbula na ruce a smála se tomu.

Přemýšlím, jestli jsem věděla, do čeho jdu, když jsem se před dvěma a půl lety rozhodla vzít si holky k sobě. Sama sobě musím odpovědět, že jsem neměla ani tušení, přestože jsem se o ně v té době už více než rok starala. Netušila jsem, jak moc se budou vzpírat každému běžnému požadavku, jak budou ignorovat moje nároky, jak moc na sebe budou žárlit. Jak moc bude Bára agresivní a Kačka pasivně resistantní. Netušila jsem, jak moc se budou snažit, abych se věnovala pouze jim a nezbyla mi energie na žádné přátele a koníčky. Netušila jsem, že mě čekají dva a půl roku vyčerpání, sisyfovské práce, pochybností o všem, včetně sebe samé. Také jsem ale netušila, že se ve mně otevřou předtím nepoznané a zřejmě bezedné hlubiny lásky, kterou k nim pocítím a která mi to pomůže vydržet.

Před očima mi lítá kaleidoskop útržkových vzpomínek – těch strašných i těch krásných. Většina z nich je už součástí našich večerních: „A pamatuješ, když tenkrát...“ Barunka, když ztratila v průběhu

jednoho týdne dvoje hodinky. Kačka, která mi přišla otevřít, z ruky jí kapala krev, protože nechala půl prstu na struhadle, a vesele se tomu smála. Barunka, vydávající z aktovky učebnice a sešity dobře macerované v jogurtu. Kačka, předstírající, že neví, do které brusle patří která noha. Barunka, která si po třídní přípravě na balení pod stan přinesla ke kufru dva plyšáky. Kačka, která předstírala, že neumí číst, aby s ní trávila víc času. Barunka, která předstírala, že neumí počítat, abych s ní trávila víc času. Jogurty, zahozené v koši. Roztrhané a zamazané oblečení, ukryté ve skříni. Pomeranč, schovaný mezi hračkami. Barunka, mlátící hlavou o zeď svého pokojíčku. Kačka, trucující v koupelně. Zničené věci, rozbitá skleněná výplň, pět zlikvidovaných kružítek za jeden měsíc, stovky zmizelých propisek, tužek, pastelek. Peníze otočené z peněženky, smrkání do rukávu, zatlučené písemky, známky, sprosté nadávky.

Ale taky večerní povídání, čtení a zpívání. Barunka, předstírající, že je mokré prádlo na sušáku. Kačka pyšná na to, že přečetla svoji první knížku. Slzy radosti při návratu z táborů a škol v přírodě. Stovky obrázků a dojemných přání. Bára, s první jedničkou z velké matematické prověrky. Kačka, která se v Balatonu naučila plavat. Bára s Kačkou, bruslící na sletáku. Pusy na dobrou noc a objetí na usmířenou. Mazlení a blbnutí. Hry na miminko. A věta: „Mami, mám tě moc ráda“, nad kterou se mi vždycky zastaví srdce. Já jsem ji své mámě nikdy říct nedokázala... stejně jako mi to nikdy spontánně neřekla ona...

Mě to prostě někdy přepadne jako lavina – ten pocit, že ty holky prostě miluju, i když jsem od jejich příchodu nezažila chvilku klidu. A v tu chvíli je to silnější než já a musím jim říct, že je mám hrozně ráda...

Barče je teď čtrnáct a půl. Ale vypadá mladší než většina jejích o dva roky mladších spolužáků. Když se narodila, bylo mi 23 let. Právě jsem odpromovala, poprvé jsem se vzepřela svým rodičům a těšila se na pobyt v Anglii. Netušila jsem, že se v městecké porodnici právě narodila moje druhá dcera.